

УДК 347.7:336.2

І. ТИМОШЕНКО,
магістрант спеціальності «Правознавство»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

У статті висвітлено проблеми оподаткування бізнесу в Україні, а також проблеми здійснення благодійної діяльності фізичними особами. Стаття покликана активізувати розгляд питань щодо формування законодавчої бази, що, у свою чергу, стимулюватиме благодійність серед підприємців у нашій країні.

Ключові слова: благодійність, оподаткування, бізнес, Україна.

Постановка проблеми. Благодійність – це універсальна загальнолюдська цінність, один з найважливіших атрибутів громадянського суспільства. Тема благодійності бізнесу є дуже актуальною на сьогодні. Це пояснюється тим, що в наш час велика кількість компаній неминуче приводить до сильної конкуренції за споживача. Кожна компанія бажає, щоб її знали з кращого боку, бути відомою і затребуваною. Щоб про компанію склалася сприятлива думка, щоб встановилися добросусідські відносини в регіоні, в якому вона працює. Кожна компанія володіє своєю концепцією ведення бізнесу, у кожній компанії існують важелі і способи просування на ринку. Одним з важливих показників сумлінності та успішності компанії, а також аспектом поведінки підприємця сьогодні, як, втім, і століття тому, є благодійна діяльність.

Але, на жаль, у нашій державі на сучасному етапі дуже складно здійснювати благодійну діяльність без втрат для себе та свого бізнесу. Які саме стримуючі важелі впливають на благодійників, ми розглянемо у цій статті.

Метою статті є висвітлення проблем оподаткування підприємців в Україні.

Виклад основного матеріалу. Благодійність зародилася давно і протягом свого розвитку зазнавала багато змін під впливом різних умов і думок. До цього часу немає чіткого визначення благодійності, але кожен має уявлення про цей вид діяльності фірм. Важливість її неоціненна і незаперечна [5].

Компанії, що домоглися успіху і мають можливість займатися благодійністю, не повинні нехтувати своїм становищем. За допомогою благодійності вони підтримують суспільство, допомагають державі забезпечити своє населення необхідними благами. Статистика показує, що в країнах, де розвинена благодійність комерційних організацій, рівень життя значно вище, забезпечена охорона і підтримка населення. Економіка знаходить своє відображення у всіх сферах життя людини завдяки політичним, економічним, соціальним, маркетинговим функціям. Вона ж робить величезний вплив на діяльність компаній: поліпшення іміджу компанії, просування продукту, поліпшення відносин з місцевою владою і багато іншого. Цим обґрунтовуються мотиви благодійності більшості компаній. Також благодійність робить вагомий внесок у вирішення проблеми соціальної справедливості.

Благодійність розвивалася в нашій країні, переживаючи злети і падіння, успіхи і розчарування. Сучасний етап розвитку благодійності в Україні відбувається в специфічних умовах, що мають стримуючий вплив на її розвиток.

Слабка увага до сфери благодійності значною мірою пояснюється боязню розпочати кардинальні реформи соціальної сфери. Потенціал недержавних суб'єктів не розглядається як суттєвий чинник розвитку суспільства, як це має місце в ринкових і демократичних системах [4].

Розподіл бюджетних коштів здійснюється в рамках закритих механізмів, доступ благодійних організацій до цього джерела практично закритий. Непрозорість державних і муніципальних структур, допуск до засобів наближених організацій породжує зловживання і корупцію. Міжсекторна взаємодія в цьому випадку стає частиною тіньової економіки.

Більшість благодійних організацій виявляються відрізаними від істотних джерел фінансування своїх проєктів. Навіть у тих випадках, коли офіційні особи беруть участь у благодійних програмах, це призводить до відтоку ресурсів з приватного благодійного сектора. Держава в цей час виступає його головним конкурентом у залученні коштів на вирішення суспільних проблем. У створені владними структурами фонди відбувається перекачування державних коштів, які безконтрольно витрачаються або присвоюються.

Бюджетні проблеми, з одного боку, велика залежність підприємництва від державної і муніципальної політики – з іншого, і сильна мотивація зрощування влади та ринкових структур – з третього, призводять до постійного вторгнення офіційних структур у сферу благодійності, яка за своєю суттю повинна залишатися приватною справою. Виходить, що для того, щоб зробити благодійну пожертву, потрібно «благословення» влади. Тим самим стримується надходження приватних ресурсів у благодійний сектор. Здійснюються переважно проєкти, адміністративно схвалені владою. Знижується мотивація благодійних організацій формувати матеріальну базу і ресурси благодійності. Це зменшує її і без того мізерну матеріально-технічну та фінансову базу.

Новий Закон не вирішив одну з ключових проблем сектора – оподаткування благодійної допомоги, регульоване Податковим кодексом України. Україна досі залишається однією з небагатьох європейських країн, де благодійна допомога фізичним особам оподатковується на загальних підставах.

Згідно із Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», благодійну допомогу поділяють на цільову та нецільову. Слід бути уважними, коли мова йде про оподаткування цих двох видів благодійності [1].

Насамперед треба відзначити що цільовою є благодійна допомога, яка надається під визначені умови та напрями її витрачання, а нецільовою вважається допомога, яка надається без встановлення таких умов або напрямів.

Згідно з пп. 170.7.1 п. 170.7 ст. 170 ПКУ не обкладається податком і не включається до складу загального місячного або річного оподатковуваного доходу платника податку благодійна, у тому числі гуманітарна допомога, яка надходить на його користь у вигляді коштів або майна (безоплатно виконаної роботи, наданої послуги) та відповідає вимогам, описаним нижче.

Так, не включається до оподатковуваного доходу цільова або нецільова благодійна допомога, яка надається платнику податку, який постраждав внаслідок:

а) екологічних, техногенних та інших катастроф у місцевостях, оголошених згідно з Конституцією України зонами надзвичайної екологічної ситуації, – у граничних сумах, визначених Кабінетом Міністрів України;

б) стихійного лиха, аварій, епідемій та епізоотій загальнодержавного або місцевого характеру, які завдали шкоди або створюють загрозу здоров'ю громадян, навколишньому природному середовищу, викликали або можуть викликати людські жертви або втрату власності громадян, у зв'язку з якими рішення про залучення (надання) благодійної допомоги було прийнято Кабінетом Міністрів України або органом місцевого самоврядування, у граничних сумах, визначених Кабінетом Міністрів України або органом місцевого самоврядування відповідно.

Благодійна допомога, що надається на зазначені цілі, повинна розподілятися через державний чи місцевий бюджет або через банківські рахунки благодійних організацій, Товариства Червоного Хреста України, внесені до Реєстру неприбуткових організацій та установ [2].

Але, на жаль, реалії такі, що кошти, які надходять на рахунки у банки для допомоги від різних благодійників, обкладаються податком на рівних з усіма іншими. Таким чином держава зменшує обсяг коштів, які спрямовані на підтримку нужденним верствам населення.

За словами керівника програми «Адресна допомога», що реалізується Фондом Р. Ахметова «Розвиток України» Вікторії Миколаюк, тільки в 2012-му в рамках програми було сплачено податків на суму 3,5 млн грн: «Якби держава лояльніше ставилася до благодійників, на цю суму можна було б надати допомогу більшій кількості людей» [3].

Наприклад, якщо хтось вирішив спрямувати свої фінансові ресурси на підтримку людей без певного місця проживання, то такі показники, як кількість нагодованих і обігрітих у зимовий час людей, яким була надана медична допомога, для філантропії впливу істотного значення мати не будуть. Основним результатом стане кількість людей, які, отримавши необхідну підтримку, повернулися до професійної діяльності і самостійно заробляють собі на життя; створили сім'ї; мають постійне місце проживання.

На думку багатьох міжнародних експертів, філантропія впливу є підходом, що показує довгострокові результати діяльності, що сприяє зростанню довіри до роботи благодійних фондів та організацій у суспільстві.

Більшість вітчизняних благодійних коштів спрямовано сьогодні на задоволення базових потреб людей за принципом «тут і зараз»: обігріти, нагодувати, вилікувати, навчити. Це результат недосконалості системи соціального захисту та відсутність державних програм, які ефективно вирішували б ці проблеми. Лише деякі організації починають впроваджувати у своїй діяльності принципи системних змін, які передбачають боротьбу з причинами, а не наслідками.

Безперечним лідером серед вітчизняних благодійних інституцій, що почали застосовувати підхід філантропії впливу, є фонд «Розвиток України». У грудні 2012-го він публічно представив перші результати «Програми подолання епідемії туберкульозу в Донецькій області на 2007–2011 рр. «зниження смертності від туберкульозу – на 42%, а рівня захворюваності – на 26,5% [3].

Таким чином, ми можемо бачити, що, на жаль, наша держава не піклується про такий неприбутковий сектор, як благодійні організації, а зайнята винятково самозбагаченням, що не може добре позначитися на розвитку благодійності в Україні. Доки держава та усі рівні влади не зрозуміють, що неможливо будувати сильну державу без підтримки благодійних організацій та фондів, доки вони не будуть сприяти розвитку та підтримці цього сектора, доти в Україні буде процвітати відмивання грошей через такі фонди.

Висновки. З огляду на вищевикладене ми можемо зробити висновки, що, хоча Україна і перебуває на етапі свого становлення, держава з кожним роком намагається більше приділяти уваги таким питанням, як благодійність та оподаткування благодійності. Це є дуже важливим показником розвитку держави, тому що тільки така держава, яка не забуває про своїх громадян, не лише заможних, але і тих, хто потребує допомоги, чи то хворі або просто люди, які не в змозі заробляти достатньо коштів, щоб підтримувати гідний рівень життя, може стати сильною та конкурентною і всередині, і на міжнародному рівні.

Обмежена участь фірм у благодійних акціях на сьогодні пояснюється загальною нестійкою економічною ситуацією, що потребує резервних коштів, обмеженими можливостями компаній, несприятливою системою оподаткування.

Перш за все, ми вважаємо, що уряд повинен забезпечити податковими перевагами та іншими привілеями українські компанії. В жодному разі не можна ставити бар'єри та обмеження перед ними і тим самим перешкоджати їх благодійній діяльності. Зосередженість українських компаній на вирішенні проблем незаможних верств населення, соціально малозабезпечених груп і жертв соціальних, природних і техногенних катаклізмів сприяє зміцненню держави.

На жаль, наша думка така, що найближчим часом різкого притоку благодійних коштів від організацій не передбачається внаслідок кризи. Але тим не менш держава повинна забезпечити підтримку підприємств і сприятливе підґрунтя для їх розвитку та благодійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України № 5073-VI (5073-17) від 05.07.2012 // ВВР. – 2013. – № 25.

2. Податковий кодекс України, № 1166–VII від 27.03.2014 // ВВР. – 2011. – № 13–14.
3. Інтернет ресурс ZN.UA. – Режим доступу: http://gazeta.zn.ua/socium/mnogolikaya-blagotvoritelnost-ukrainy-mozhno-li-vozrodit-doverie-_html
4. Донік О.М. Благодійність в Україні (XIX – початок XX ст.) / О.М. Донік // Укр. істор. журн. – 2005. – № 4. – С. 160–174.
5. Голимба В.І. Історія благодійництва в Україні / В.І. Голимба. – К., 2002. – С. 160.

В статье освещены проблемы налогообложения бизнеса в Украине, а также проблемы осуществления благотворительной деятельности физическими лицами. Статья призвана активизировать рассмотрение вопросов по формированию законодательной базы, что, в свою очередь, будет стимулировать благотворительность среди предпринимателей в нашей стране.

Ключевые слова: благотворительность, налогообложение, бизнес, Украина.

The article highlights the problems of taxation of business in Ukraine, as well as problems of the charitable activities persons. Article aims to intensify its consideration of the issues on the formation of the legal framework designed to encourage philanthropy among entrepreneurs in our country.

Key words: charity, tax, business, Ukraine.

Одержано 28.02.2015.